



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

УДК 37(063).
973.202 я1

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

Ріг, 2024. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/11150>

3. Іванець Н. В. Модель мультикультурного виховання учнів початкової школи в позакласній роботі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 61, Т. 1. 2018. С. 165-169. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2018/61/part_1/36.pdf

4. Ілляш С., Хоростіль Л. Формування культури спілкування учнів початкових класів з однолітками у позакласній діяльності. XV міжнародна науково-практична інтернет-конференція проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Євразії. Дрогобич, 30 вересня 2024 р. С. 50-51. URL: <https://surl.li/ylpfbv>

5. Калініченко О. О. Розвиток культури спілкування молодших школярів у діалогічних навчальних ситуаціях: кваліфікаційна робота / науковий керівник – к.п.н., доцент О. В. Лисевич. Кривий Ріг, 2023. 89 с. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8363>

6. Погоскіна Т. М. Формування культури поведінки молодших школярів у позаурочній діяльності в умовах НУШ: кваліфікаційна робота магістра спеціальності 013 «Початкова освіта» / наук. керівник Л. О. Сущенко. Запоріжжя: ЗНУ, 2021. 70 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/6261>

7. Рашидова С. С., Раду А. К. Організаційно-педагогічні засади формування культури спілкування у молодших школярів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2020. № 4 (97). С. 207-215. URL: <https://surl.lu/oicwbf>

8. Голюк О.А., Пахальчук Н.О. Особливості педагогічної взаємодії між учителем і учнями в сучасній початковій школі. Нова українська школа в умовах викликів сучасності: зб. тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2019. С. 14.

9. Тарасенко Г.С., Голюк О.А., Кривошея Т.М. Практикум з теорії та методики виховання: Навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 392.

10. Holiuk, O., Kurinnyi, I., Kurinna, S., Honchar, N., Rozghon, V., & Dogadina, V. Integrative model for enhancing students' competencies and the quality of educational services. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering, 9(1). 2019. 3922-3928.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ЯДС У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Оксана Голюк, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри
педагогіки та освіти*

*Аліна Міщенко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю
«Початкова освіта»*

USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN “I EXPLORE THE WORLD” LESSONS IN PRIMARY SCHOOL

*Oksana Holiuk, candidate of pedagogical science, associate professor of the
department of pedagogy and education*

Alina Mishchenko, master's student in Primary Education

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз сутності та класифікації інноваційних технологій у початковій школі. Розкрито психолого-педагогічні умови їх ефективного застосування на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та підкреслено значення для формування ключових компетентностей молодших школярів.

Ключові слова: інноваційні технології, початкова школа, пізнавальна активність, інтерактивні методи, проектна діяльність, компетентності.

Abstract. *The article presents a theoretical analysis of the essence and classification of innovative technologies in primary school. The psychological and pedagogical conditions of their effective implementation in the integrated course “I Explore the World” are revealed, as well as their importance for the formation of key competencies of younger schoolchildren.*

Key words: *innovative technologies, primary school, cognitive activity, interactive methods, project-based learning, competencies.*

Актуальність проблеми використання інноваційних технологій у початковій школі зумовлена трансформаційними процесами в системі освіти України, що відбуваються в межах реалізації Концепції Нової української школи. Сучасний освітній простір вимагає від педагога не лише володіння традиційними методами навчання, а й готовності застосовувати інноваційні підходи, які забезпечують формування ключових компетентностей молодших школярів, розвиток їхньої пізнавальної активності, критичного мислення, креативності. Особливого значення це набуває на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ», який поєднує різні галузі знань і передбачає активну діяльність учнів у процесі пізнання навколишнього світу.

Необхідність упровадження інноваційних технологій пояснюється також суспільним запитом на якісну початкову освіту, яка має відповідати світовим тенденціям цифровізації, інтерактивності та особистісно орієнтованого підходу. Використання сучасних технологій сприяє створенню навчального середовища, у якому учень виступає активним суб'єктом пізнавальної діяльності, а вчитель - організатором, наставником і партнером.

Мета статті полягає у здійсненні теоретичного аналізу сутності та класифікації інноваційних технологій у початковій освіті, а також у визначенні психолого-педагогічних умов їх ефективного застосування на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань:

– проаналізувати наукові підходи до трактування поняття «інноваційні технології» в педагогічній теорії;

– розкрити класифікацію інноваційних технологій, що застосовуються в початковій школі;

– визначити психолого-педагогічні умови ефективного впровадження інноваційних технологій на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

У сучасній педагогічній науці поняття «інноваційні технології» розглядається як система організаційних форм, методів і засобів навчання, що забезпечують якісні зміни в освітньому процесі та сприяють формуванню ключових компетентностей учнів. Дослідники наголошують, що інноваційність у педагогіці пов'язана не лише з упровадженням нових технічних засобів, але й з переглядом традиційних підходів, зміною ролі вчителя та учня, акцентом на співпраці, інтерактивності та особистісному розвитку [2, с. 38].

Українська дослідниця К. Крутій визначає інноваційні технології як «сукупність методичних прийомів та педагогічних інновацій, спрямованих на розвиток креативності та пізнавальної активності дитини» [3, с. 178]. На думку Л. Задорожної-Княгницької, інноваційні технології у початковій школі варто

розуміти як педагогічні практики, що інтегрують сучасні психолого-педагогічні підходи з урахуванням компетентнісної парадигми Нової української школи [2, с. 41].

У зарубіжних дослідженнях поняття «інноваційні педагогічні технології» часто пов'язується з інтерактивними методами навчання, цифровими освітніми платформами та міждисциплінарними підходами. Так, V. Pliushch і S. Sorokun наголошують, що інноваційні технології створюють умови для розвитку навичок самостійного навчання, комунікації та критичного мислення, що відповідає вимогам суспільства знань [9, р. 4].

Класифікація інноваційних технологій у сучасній педагогіці має різні підходи. Деякі науковці (зокрема Н. Морзе, О. Топузов) класифікують технології за характером використання цифрових засобів: інформаційно-комунікаційні, мультимедійні, дистанційні [4; 7]. Інші (наприклад, К. Крутій, Н. Пахальчук) акцентують на змістових аспектах і виокремлюють ігрові, проєктні, особистісно зорієнтовані та інтерактивні технології [3; 5]. У контексті початкової школи особливу увагу приділяють технологіям інтегрованого навчання, які передбачають поєднання різних освітніх галузей у рамках предмета «Я досліджую світ» [7, с. 121].

За останні 10–15 років питання впровадження інноваційних технологій у початкову школу стало одним із провідних напрямів педагогічних досліджень як в Україні, так і за кордоном. Це пояснюється трансформацією освітньої системи, зокрема реалізацією Концепції Нової української школи, яка передбачає зміну освітньої парадигми від знанневої до компетентнісної.

В українському науковому дискурсі значну увагу приділено аналізу інноваційних підходів до організації освітнього процесу. Н. Морзе досліджує питання інтеграції цифрових технологій у шкільну практику, наголошуючи на їхньому потенціалі для розвитку інформаційної та дослідницької компетентностей учнів [4, с. 96]. Л. Задорожна-Княгницька підкреслює роль інноваційних технологій як чинника створення дитиноцентричного освітнього середовища, що відповідає сучасним викликам [2, с. 40]. К. Крутій зосереджується на ігрових та інтерактивних методах, доводячи їхню ефективність у формуванні креативності та пізнавальної активності дітей [3, с. 174]. Н. Пахальчук аналізує педагогічні умови використання інновацій у контексті забезпечення якості навчання та формування ключових компетентностей [5, с. 218]. О. Топузов приділяє увагу інтеграційним підходам, зокрема використанню міжпредметних технологій у початковій освіті [7, с. 122].

У зарубіжній педагогіці дослідження інноваційних технологій також має широкий спектр. V. Pliushch і S. Sorokun трактують інноваційні технології як засіб розвитку комунікативних та когнітивних умінь, а також формування здатності до самонавчання [9, р. 5]. J. Hattie у своїй концепції Visible Learning акцентує увагу на доказовій базі освітніх інновацій, наголошуючи, що впровадження новітніх підходів має спиратися на результати емпіричних досліджень і сприяти реальному підвищенню навчальних досягнень учнів [8, с. 21].

Попри значний науковий доробок, проблема впровадження інноваційних технологій на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» ще потребує

узагальнення й розробки чітких методичних рекомендацій для практики початкової школи. Це пояснюється як специфікою самого предмета, що поєднує природничі, суспільні та особистісно орієнтовані компоненти, так і потребою у підготовці педагогів до якісного використання інноваційних методів у щоденній практиці.

Формування пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку є одним із провідних завдань сучасної початкової освіти. Дослідники підкреслюють, що саме в цей період закладаються основи інтересу до навчання, розвивається потреба у пізнанні нового та формується позитивна мотивація до освітньої діяльності (О. Савченко) [6, с. 31]. Природна допитливість дітей цього віку виступає важливим ресурсом, на який спирається педагог, організовуючи навчально-пізнавальну діяльність.

Особливу роль у розвитку пізнавальної активності молодших школярів відіграють ігрова та дослідницька діяльність. Дослідниця К. Крутій наголошує, що гра є провідним видом діяльності молодшого школяра, адже поєднує емоційність та інтелектуальне зусилля, створює умови для розвитку ініціативності та творчості [3, с. 175]. У свою чергу, Н. Бібік акцентує на важливості дослідницьких завдань, що формують у дітей уміння ставити запитання, висувати гіпотези та перевіряти їх на практиці [1, с. 54]. Такі види діяльності не лише стимулюють інтерес до навчання, але й закладають основи наукового мислення.

Не менш значущим чинником є створення мотиваційно насиченого освітнього середовища, яке сприяє ініціативності учнів. Л. Задорожна-Княгницька підкреслює, що позитивний емоційний клімат у класі, використання інтерактивних методів та інноваційних технологій створюють умови для формування внутрішньої мотивації до навчання [2, с. 42]. У такому середовищі дитина відчуває себе активним суб'єктом пізнання, здатним обирати власні способи діяльності та досягати результатів.

На основі аналізу актуальних наукових джерел із теми дослідження зроблено висновок, що ефективність застосування інноваційних технологій у початковій школі безпосередньо залежить від урахування психолого-педагогічних особливостей розвитку молодших школярів. Дослідники (О. Савченко, Н. Бібік) зазначають, що цей вік характеризується високою пізнавальною активністю, емоційністю, потребою у наочно-образному мисленні та практичній діяльності [1; 6]. Учні початкових класів легше засвоюють матеріал через гру, експериментування, дослідницькі завдання, що й зумовлює потребу в доборі таких інноваційних технологій, які б поєднували навчання з активною діяльністю.

Серед психолого-педагогічних умов упровадження інноваційних технологій на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» науковці виокремлюють:

- орієнтацію на пізнавальні потреби та інтереси дітей;
- урахування індивідуальних відмінностей і темпу навчання учнів (Л. Задорожна-Княгницька) [2, с. 45];
- створення емоційно комфортного освітнього середовища, що сприяє

вільному висловлюванню власних ідей (Н. Пахальчук) [5, с. 219];

– інтеграцію різних видів діяльності (ігрової, дослідницької, творчої), що підвищує мотивацію школярів (К. Крутій) [3, с. 175].

Особливої уваги заслуговує питання ролі вчителя у впровадженні інноваційних технологій. Як підкреслює О. Топузов, педагог у сучасній школі постає не лише як носій знань, а як організатор і фасилітатор освітнього процесу, здатний гнучко поєднувати традиційні та інноваційні методи [7, с. 122]. Від його професійної майстерності, готовності до інноваційної діяльності залежить, наскільки успішно нові технології будуть інтегровані у практику уроків ЯДС. Зарубіжні дослідження (V. Pliushch, S. Sorokun) також підкреслюють, що саме педагогічна рефлексія та здатність учителя створювати умови для розвитку критичного й творчого мислення учнів є ключовим чинником ефективності інновацій [9, р. 6].

Одним із провідних завдань Нової української школи є формування у здобувачів початкової освіти ключових компетентностей, визначених Державним стандартом початкової освіти. Інноваційні технології посідають у цьому процесі особливе місце, оскільки забезпечують інтеграцію знань, розвиток практичних умінь та сприяють особистісному зростанню школярів [1, с. 14]. Передусім варто наголосити на ролі інноваційних технологій у розвитку критичного мислення молодших школярів. Використання проблемних завдань, дослідницьких методів і технології «кейс-стаді» стимулює учнів до аналізу, порівняння, пошуку аргументів і формулювання власних висновків (Н. Морзе) [4, с. 97].

Комунікативні компетентності активно формуються завдяки інтерактивним формам навчання (груповим і парним завданням, дискусіям, рольовим іграм, що сприяють оволодінню навичками співпраці та ефективної взаємодії (К. Крутій)) [3, с. 176]. Розвиток дослідницьких умінь відбувається під час виконання проєктних робіт, спостережень, експериментів, що дозволяють дитині відчувати себе активним суб'єктом пізнання (О. Савченко) [6, с. 33].

Практика свідчить, що найбільш поширеними та результативними інноваційними технологіями у початковій школі є:

– проєктна діяльність, яка формує здатність учнів до самостійного пошуку інформації, планування та презентації результатів;

– ігрові технології, що забезпечують поєднання навчання й гри, сприяючи розвитку мотивації та пізнавальної активності;

– інтерактивні методи (дебати, мозковий штурм, робота в групах), які допомагають формувати комунікативні та соціальні навички;

– цифрові ресурси — освітні платформи, мультимедійні презентації, онлайн-тести, що створюють умови для індивідуалізації навчання та розвитку цифрової компетентності (V. Pliushch, S. Sorokun) [10].

Таким чином, інноваційні технології сприяють гармонійному розвитку особистості молодшого школяра, оскільки не лише забезпечують оволодіння знаннями, а й формують уміння критично мислити, досліджувати, комунікувати та взаємодіяти. Вони створюють підґрунтя для виховання компетентного учня, здатного адаптуватися до викликів сучасного суспільства та активно брати

участь у його житті.

Науковці (Н. Морзе, К. Крутій, Л. Задорожна-Княгницька, V. Pliushch, S. Sorokun) підкреслюють їхню роль у розвитку критичного мислення, комунікативних і дослідницьких умінь молодших школярів. Психолого-педагогічними умовами ефективного впровадження є урахування вікових особливостей дітей, створення мотиваційного середовища та професійна готовність учителя до інноваційної діяльності. Найбільш результативними виявляються проєктні, ігрові, інтерактивні методи та цифрові ресурси, які забезпечують інтеграцію знань і розвиток творчості. Вони формують основу для виховання компетентного та соціально активного учня.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній початковій освіті. Київ, 2017. 192 с.
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Інноваційні технології у початковій школі: теорія та практика. Науковий вісник МДУ. Серія: Педагогіка. 2020. Вип. 25. С. 38–46.
3. Крутій К. Л. Сучасні педагогічні технології в початковій освіті: ігрові та інтерактивні методи. Актуальні проблеми педагогіки початкової школи. 2019. № 2. С. 172–179.
4. Морзе Н. В., Барна О. В. Цифрові технології в освітньому процесі початкової школи: виклики та можливості. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 82, № 2. С. 94–109.
5. Пахальчук Н. О. Інноваційні освітні технології як засіб формування ключових компетентностей учнів початкової школи. *Освітній дискурс*. 2021. № 1. С. 215–222.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник. Київ : Генеза, 2019. 368 с.
7. Топузов О. М. Інтеграція змісту початкової освіти: концептуальні засади. Початкова школа. 2018. № 5. С. 120–124.
8. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. London : Routledge, 2009. 378 p.
9. Pliushch V., Sorokun S. Innovative Pedagogical Technologies in Education System. Katowice : University of Technology Publishing House, 2022. P. 3–12.
10. Pliushch V., Sorokun S. Innovative Information and Digital Technologies in the Elementary School Educational Process in the Realities of Large-Scale Military Aggression: Ukrainian Experience. ResearchGate. 2024. URL: <https://www.researchgate.net/publication/381603358>
11. Хом`юк І.В., Петрук В.А., Голюк О. А., Хом`юк В. В. Інноваційні технології в освітньому процесі: монографія. Вінниця: 2020. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/33832>

ЕМОЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН: АНАЛІЗ НАУКОВИХ КОНЦЕПЦІЙ І ПІДХОДІВ

*Ірина Хаджинова, старший викладач кафедри педагогіки та освіти
Катерина Мусієнко, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Початкова освіта»*

EMOTIONAL ENVIRONMENT AS A PEDAGOGICAL PHENOMENON: ANALYSIS OF SCIENTIFIC CONCEPTS AND APPROACHES

*Khadzhynova Iryna, senior lecturer of the department of pedagogy and education
Kateryna Musienko, master's student in Primary Education*

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз поняття «емоційне середовище» як багатовимірного педагогічного феномену. Розглянуто його термінологічні та концепту-